

Åfvensom det fista mellan Bianca och Casio, der han beder henne brodera sig en dylik nåsduk som den Desdemona förlorat, och hwilken han funnit i sin kammar. Detta upptråde motiverar det andra, der Bianca kommer igen och bär nåsduken tillbaka, hwarigenom den för Othello blir synlig på ett mycket naturligt sätt, utan att hos läsaren eller åskådaren väcka några andra tankar, än att Casio tyckt om broduren på nåsduken, och wille hafwa en dylik m. m. I Swenska piecen åter, der Casio bär med sig denna honom icke tillhöriga sija (den en karl icke kan använda) och ej will uppgifwa för Zago, på hwad sätt han fått den, erhåller denna omständighet ett misstänkt och besynnerligt utseende.

I fjerde Akten är, som wi nyss nämnt, Bianca nya uppträdande, för att ge nåsduken tillbaka och bjuda Casio till aktonmåltid, utelemnad. Wizarden, der Othello följer den Venetianska Herrn, Lodovigo, som souperat på citadellet, ut i staden. Det derpå följande upptråde, eller samtalet emellan Desdemona och Emilia, är flyttadt in i femte Akten och mycket förflyttadt. Den rörande berättelsen om Barbara och den ljufwa wisan: *The poor soul sat sighing &c.* är i Swenska bearbetningen alldeles förswunna. I en Recension af Stockholms Posten för år 1826, berömmes högligen denna omflyttning. Wi åter kunna icke inse något fel dertill. Det behöfdes en mellan-akt för att Desdemona skulle affrida sig och gå till hwila m. m. Derigenom blir icke allena det gräsliga i hennes mördande undansjuttet från åskådarens öga, utan åfwen det naturliga, som förekommer i den Swenska piecen, undandridt, der Desdemona med så oroligt sinne, som hennes man förorsakat, kastar sig fullt klädd på en Couché, och insomnar genast så hårdt, att hon icke märker Othellos inträdande.

Femte Akten har undergått åfkilliga, icke obetydliga förändringar. Så åskådar Othello på Swenska Theatern anfallet på Casio från en balkon å citadellet, i originalet blir han åter på afstånd vittne till det samma, då han återwänder från sin spatsfärgång med Lodovigo. Denne åter, jemte en annan Herre, kallade af de sårades rop, flyndar till stället, och icke dese allena utan åfwen Zago, som i låtsad harm öfwer den brottliga gerningen, dödar Lodovigo. Åfwen Bianca, som här på ett in-

nerligt sätt uppenbarar sitt förhållande till Casio, tillkommer, samt Emilia, den Zago sjelf återkänder till citadellet för att berättas händelsen. Det förklarar hennes knackande på dörren, efter sedan Othello fördfwat mordet, hwilket i den Swenska piecen ej sker såsom i originalet medelst öföfning utan genom hugg med en dolk. Detta är en förändring som wäl måste gillas.

Det är ingenting i Dialogen, som gör det nödwändigt, att mordet måste tänkas såsom stedt genom öföfning, men wäl är det som sådant mera upprörande och åfwen onaturligare, då Desdemona åfwen talar några ord, efter sedan gerningen stett och Emilia inkommit. Desså är det blott en Theater-tradition, som bragt denna öföfning å bane, och kan sålunda icke egentligen stiftas på författarens räkning. De fista uppträdna efter mordet följa originalet, ehuru något sammandragna, hwarigenom åfkilliga pathetiska tändningar gått förlorade.

Åf detta synes alltså, att Othello, så som den gifwes på Kongl. Swenska Theatern, är mycket förändrad, och tillika att all förändring af någon ting så helgjutet, så wäl ordnad och sammanlänkadt, är ett wanfligt företag. Men med allt detta måste erkännas, att ehuru skarpt stråddare-sofen har gått öfwer Othello, det hela är dock bibehållet i sin originaella stid. Hwarje mån af det sannt tragiska kan ej annat än här för med innerlig tack samhet anses sig Theater-Direktionen förbunden.

Åf hwad wi nu anfört, torde den tänkande läsaren, i fall han jemwäl har någon känne om af originalet, inse att det steswa i Stockholms Postens uppställning af Othello, ehuru han synes hafwa kallat försoningshandfken genom det erkännande, att utvecklingen af händelserna är naturlig och wäl motiverad. Men hwad som för honom det ena året är svart, är kanske ett annat år hwitt, allt efter omständigheterna, och då Blanca alls icke spelar någon role i Othello, torde hon i stället göra det bakom couliserne.

(Stut e. a. g.)

Stockholm,
Elméns & Granbergs Tryckeri.

Örtdagen den 5 Maj 1827.

Strödda Underrättelser.

En af Kometens numror anmärktes de 2:ne af Herr Bessow från trycket utgifna Sorgespel: Erik XIV såsom Konung och Eriks försoning. Nummet tillät oss då icke att närmare utveckla våra åsikter. Författaren tillkännagifver i ett företal sättet, hvar på han sökt behandla sitt ämne.

”Svärigheten, att behandla Erik den storfonde under dramatisk form, ligger, ibland annat, i bestämmandet af en fullständigt slutet och rundad period af hans, i tragiskt hänseende, händelserika lefnad, som skulle liksom utgåra duken till tassan, och walet af en enda händelse, som framför andra borde vara den dramatiska effektens brännpunkt. Att katastrofen slutades med hans död, faller sig temligen naturligt; men huru långt bör förf. gå tillbaka i det föregående, för att samla de elementer, som äro nödiga för att bilda ett tragiskt helt? Nästan hela hans lefnad är en fortgående Tragedi, en beständig strid mot ett öfvermåktigt öde, som gjorde sjelfwa hans bygder till medel för hans undergång *). Af denna orsak, och för att kunna uppfatta icke allenast katastrofen, utan äfwen i handling framställa de förberedande händelserna, (hvilka endast i form af recit kunna anbringas, om stycket skolat behandlas som en Tragedi i vanlig mening), har förf. trott sig handla närmast i öfverensstämmelse med ämnets

natur, då han framställt Erik i tvenne olika taffor, af hvilka den ena skulle äga till föremål att teckna hans fall och den andra hans försoning. Eriks egen karakter ger här till en ännu starkare anledning. Swag, willrådig, mistänksam och stundom grym under sin styrelsetid, återtog hans själ i olyckan sin medfödda kraft, och det är först i fångelset, sedan han neblagt sin krona, som han visar sig värdig att bära henne, och efterwerlden ser honom med deltagande. Att teckna blott en af dessa perioder utaf hans lefnad, hade varit att beröfwa honom all historisk sanning, och swärligen skulle åskådaren då känt igen honom. Schiller har i sin Wallenstein gifwit mönstret för en dylik dramatiserad historiemålning i särskilda taffor, af hvilka hvar och en likväl för sig utgör ett helt, och benämningen dramatisk dikt, som förf. äfwen lånat af denna förebild, anger tillräckligt, att det icke är efter Tragediens strånga fordringar förf. önskar se sitt förskild bedömt. Likasom Schillers die Piccolomini endast innehåller en exposition af det följande, och derför sällan eller aldrig spelas, är äfwen första afdelningen af detta förskild mera egnad att läsas än uppsåras, ehuru några sceniska omöjligheter deruti icke förete sig. Deremot är det senare stycket snarare beräknadt på Theater-effekt, än läsning.”

I den första afdelningen har författaren i en mängd taffor framställt Erik såsom Konung och de derwid förekommande märkligaste händelser, som förbereda hans fall. Då, efter hwad företalet antyder, författarens mening med denna exposition icke varit att egna den för skådebanan, skulle Recensenten gerna sett, om Herr Bessow wägar på en widsträcktare utarbetning. Stockholms Postens an-

* J. e. Johans befrielse, giftermålet med Catharina, förklarandet af Sturarnas oskuld o. s. w., hvilka politiska fel woro moraliska dyder. Desså säger Gustaf II Adolf om honom, att hans ånger war, menligt att tala, skadligare, än sjelfwa de fel, som förantledt den.

märkning, liksom mångfalden ej i sig skulle kunna innebära enhet, är härvid liksom flere andra oöriktig. Hur många dramatiska skådespel skulle vi väl då ega?

Recensenten tycker för sin del, att planen till denna första, liksom till den andra, afdelningen är väl uttänkt och de hufvudsakligaste händelser med historisk trohet intagna. Några scener i den första afdelningen torde dock hafva behöft påses och omarbetas, t. ex. Fjerde Scen. Första Akt. Der den uppträdande gumman är alltför sentimental, fadd och på intet sätt naïv. Fjerde Scen. tredje Akt., hvars berättelse är förträfflig, synes falla ur kostymen vid orden af Catharina: Är dig min lycka kär? Utmärkt lyckade scener äro: Åttonde tredje Akt. Åfven Elfte och Nionde i fjerde Akt. och bland karakterer Åfven Persons väl tecknad.

De anmärkningar vi hafva mot senare afdelningen äro: Andra Scen. första Akt. samtalen mellan officeraren och soldaten mindre naturligt.

Sjunde Scenen tredje Akt., något klen och den åttonde ej utförd och rätt motiverad. Tredje Scenen samma akt (pag. 63) samtalen mellan Konungen och frigarn alltför tendert, liksom Första Scenen i samma akt eger lika fel med den uppträdande gummans i första afdelningen. — Deremot äro femte och sjette Scen. första Akt., tredje Scen. andra Akt. m. fl. samt de sista uppträderna utmärkt väl tecknade. Åfven som Posevins karakter särdeles lyckad.

Espråket är i dessa båda afdelningar värdadt, jamberne goda. Här och der finnas dock daktpler, som genom orätt accent blifvit stående för drat. Bilden af båten pag. 10 har ej förefallit Recensenten nog klar.

Stockholms Posten har redan så öfver hufvudsaken fournerat sitt blad med utdrag, att det skulle trötta läsaren att här finna några. Dessutom bör väl ett dramatiskt arbete läsas i sitt sammanhang och ej genom dylika afstympningar till rumfyllnad begagnas. Stockholms Postens anmärkning i afscende på teckningen af Johan synes förtjena bifall. Det är annars märkligt, att en slags likhet tydes i historiskt hänseende råda mellan Hamlets och Erik XIV:s karakterer. — Vi önska att författaren måtte, så som han börjat, och med mera mognad, fortsätta på den bana han valt. Svenska publiken är slundom, såsom en gammal gästgivarvärd, i berättan

trögford, men kommer han väl i gång, så springer han galant. De alexandriniska bronerna äro ovanliga vid jamben, men allt gifver sig med tiden; och i fall den senare afdelningen af dessa sorgespel kommer att gifvas på vår theater, hvarom dock ryktet förklarar motsatsen, så har den säkert att räkna på ett förtjent bifall.

Till Kongl. Maj:jt har ifrån större delen af Carlshammns innewanare, med anledning af en Communi-ster-beskrifnings tillfättande inom nämnde stad, klaga om att öfver Lunds Consistorii åtgärder ingått, hvaraf det hufvudsakliga är följande:

År 1719 bekom Carlshammns stad rättighet att wälja Communi-ster, och till Dom-Capittelets ompröfwande anwisa den competente walde att undfå fullmagt.

Den Kongl. Resolutionen härom lyder i 18 Mom. sålunda: "Sist hwad angår Ryrkoherdes och Capellans-walet, på samma sätt som med skola-mästare der i staden är förordnad, vill Kongl. Maj:jt att härmed förhållas efter kyrkolagen 19 och 24 Cap. 3 och 7 §§." samt sliksamma skolordningen, hwad skolbetjente angår, och icke betaga staden wid öppningar af Ryrkoherdes och Capellans-tjensterna, att wälja och nämna några i skullet till Biskopens och Consistorii bepröfwande om deras lärdom och skicklighet och Kongl. Maj:ts vidare approbation, att förse Ryrkoherdarne med des Rådighets fullmagter uti de Pastorater, hwilka regale äro 2c.

Denna rättighet anse de klagande sig icke kunna hafva förverkat eller fränst sagt sig, derigenom att Dom-Capitlet de senare 50 åren fått föreslå trenne prästman att wälja uppå, eller derigenom att staden walt någon af de föreslagne, då Dom-Capitlet alltid hittills uppfö:tt på förslaget någon, antingen af stadens infödde, eller af förut der tjenstgörande präster, såsom slikskrifne till tjensten.

Förbens skull anse de klagande sig icke eller nu, wid ifrågawarande Communi-ster-beskrifnings tillfättande, vara förmenade, att om och Dom-Capitlet upprättar förslag, så till godo njuta, att efter behag wälja inom eller utom detta förslag, i det fall den utom förslaget walde är lika competent som de föreslagne, hwilket alltid beror på Dom-Capittelets pröfwande; liksom då Åfven detta, som wisseligen innesfattar en inskränkning i privilegierne, enligt hwilka staden eger att inkalla till pröfwning afslåggande, hwil-

En prestman, som anses wärdiga des förtroende, nu blifwit af Dom=Capittet bestridt, så har församlingens önskan desto listigare blifwit wäckt, att så begagna sina privilegier i deras widd, lika med Ödnäs och Malms städer, med hwilka isynnerhet med den förra, ett lika förhållande inträffat.

Dom=Capittet å sin sida förmenar privilegierne af 1719 blifwit upphäfnade 1724; de klagande åter anföra att, då i den gifne Resolution icke nämnes något upphäfnande af dessa privilegier, och fråga der icke eller war att så behålla en kort förut gifwen förman, utan endast den att förebygga Magistratens själfmyndiga inblandning i denna Ecclesiastiska angelägenhet, då warande Consistoriales så mycket mindre hafwa dragit någon sådan slutsid, som de utfärdat fullmakt åt prestmannen Kröger, som då utom förslag blifwit af staden kallad till Commminister.

Sedan Dom=Capittet förslidne är tyäts tillkännagifwa sin affigt wara, att med förslaget instränka stadens walrätt till endast trenne, och dymedelst förwandla denna lägenhet till Consistoriell, har stadsförsamlingen på allmänna sockenstämman å Mådstug-n (der efter gammal praxis dylika ecclesiastiska ärenden behandlas) walt ombud att bewaraka stadens rätt, och de till detta mål hörande beswår blefwo inom laga tid till Kongl. Maj:it ingifne.

Dom=Capittet har dock, utan att afbida Kongl. Maj:its Resolution, påsthyndat tillsättningsdagar, förordnat frågodag och wal, tvärt emot församlingens gjorda protester och beswårs anförande.

Åf sbregående synes alltså, att det första beswårsmålet innesattar privilegii-frågan och på hwilkens utgång hufwudsaktligen de twänne andra bero, likwäl icke owilkforligen, ty om också privilegii-frågan skulle till stadens nackdel utfalla, synes Dom=Capittet ej egt att förekomma Kongl. Maj:it i des höga pröfningsrätt, genom ett för tidigt anställande af frågodag och wal, hwilka alltså till sin kraft och werkan af de klagande anses böra upphäfwas.

Med ett ord, hufwudsumman af de klagandes beswår innehålles deri, att innan Stads=Commisster=förslaget wunnit laga kraft, har Dom=Capittet förordnat frågodag och wal, der Bischof Fares på förslaget uppförda slägtning fått några strödda röstier (en tjugesemtebel) som utgjorde pluralitet, i ett ögonblick, då sjelfwa den egentliga församlingen re-

serverade sin rösträttighet, till des privilegii-frågan tillika med bewären öfwer frågodags=för rättningen hunnit pröfwas och slutas.

Recension.

Swilken är Sweriges Religion? en fråga till medborgare med hjerta, till embetsmän med samwete. Första Häftet: Swilken är Swenska Statens Religion? Femte ett Bihang utaf de Symboler, hwars af Swenska Statens Religion bestämmas, i beswurne Original och Biblisk öfversättning. En skrift af P. Wieselgren. Stockholm, hos Hörborg, 1827. 136 och 192 sid. 8:o.

Under denna långa något tautologiska titel, har för någon tid sedan, utkommit en bok af mycket märklighet till sitt innehåll, lifwad af warm tillgiffwenhet för en sann Christendom och bewittnande en nu mera hos oss icke wanligen förekommande grundlig theologisk lärdom och widsträckt kännedom, isynnerhet af såderneslandets kyrkohistoria. Den har nemligen till ämne att wisa, huru vår närwarande Constitution, stadgar en hel annan form för den i Sverige, såsom statsreligion antagna, evangeliska lutheriska bekännelsen (gående neml. tillbaka till den, som i Upsala mötes beslut af 1593 stadgades) än den som i Press- och Embetsmannasederne beswäries; samt att ådagalägga hwilken intolerans, förförljelseanda och samwetsdwång, som af den — enligt förf. benämning — symboliska Christendomen eller den på Formula Concordiæ grundade, härflöt. Bland andra förtjenster af denna bok, är meddelandet i ny upplaga af detta Upsala mötes beslut, som för hela vår bekännelse ligger till grund och så så kända. Det hade varit att önska, det förf. breddat wid detta, bifogat ett utdrag eller ett sammandrag af hufwudsatserna ur Formula Concordiæ, den alla swära på, men så till sitt innehåll kända, på det att olikheten i de båda bekännelseformerna måtte kunnat blifwa mera insedda än af det lilla, men tillfälliga som anføres sid. 101—108. Men i det skillett mörker oss något, som kallas Upsala Mötes Beslut af 1593, i Biblisk öfversättning (Bih. sid. 96—191) bestående af ett sammanplöjande

och tillhopaställande af sådana Skriftens språk till beredande af en ungefärligen analog mening med de ord och stadgar som Decretum Upsaliense innes håller. Hvad förf. dermed vill bewisa och utträtta, är swårt att inse; ty gifwet måste det vara för en hwar, att med dyllka ur sitt sammanhang rykta, ehuru samwetsgrammt citerade phraser — is synnerhet då man går så noga tillwäga, att man ger sig att från ett wißt ställe i Bibeln uppsöka till och med orden Tror ocl på — kan man få ihop hvad helst man någonsin behagar. Efter denna method skulle det wisserligen icke vara swårt, att utur Bibeln bewisa alldeles raka motsatsen, till hvad här står. Denna besynnerlighet antyder åter mera i stort den egenhet, som, jemte lärdom, forstnings, iswer och fromt nit utmärker denne författare och annars yttrar sig i hans stil, hwilken är snarare bizarr än originell, warande en amalgama af den berättande, den samtalande och den dogmatiska stilen, än den profaiskt rent bildad, wärdig och warm, än släpande och matt, än prunkande med hopad rikedom af blomster, talfigurer och påhlit, än platt och jordkrypande, än klar och kraftig, än dunkel, förwirrad och swulstig o. s. w. samt allt detta i en sådan innerlig hopfledning att den ena länken omöjligen kan lösas från den andra, utan att förstöra det hela. I wißt afseende torde man kunna förmoda, att detta stilistiska bizarreri, för den tänkande författaren gdr boken mera piqvant, men för den wanliga läsaren blir den härigenom tröttande och kanske otidlig. Detta beklagar Rec. uppriktigt, då des innehåll så wäl kräde att behjertas och wigtigt wore att wi äfwen finge emottaga senare Delen, i hwilken förf. är sinnad att kritiskt teckna Swenska folkets religion, eller den tro som lefwer i våra landsmäns hjertan, icke blott i deras med symboliskt anseende omgärdade böcker. Ingen kan sätta i fråga, att en sådan teckning måste vara högst wigtig, om förf. förstår utföra den med lika mycken historisk säkerhet, som han i denna del tecknat Swenska statens Religion. — Efter detta oswan sagda, är icke, nödigt att erinra om ett och annat mindre betydligt förhållande i uttryck och uppgifter eller om det här tidt och ofta frambruptande Whitosophihatet, hwilket — här såsom annorstädes — så gerna wille ge sig mine af Whilosophifördragt, emedan detta nu för tiden är något Karakteristiskt för de då och då uppträdande stonema sinnena från båda Universtiteterne. Wi wil-

ja icke tro, att det har sin yttersta grund i en inre hemlig twiswelagtighet om äktheten af den Juwels hwarmed de prunka inför folken, hwadan de gerna wille gdra det instrument förhålligt, som skulle präfsa wa den. Det är wida lättare, att antingen i rim eller orim snärja in granna liknelser, methaphorer och ömma utrop. Det låter äfwen mycket bättre och ger mera anseende insfr landsens dötrrar, än det förut nämnda.

Sorgspelet Othello.

(Forts. och Slut fr. N:o 35.)

Stockholms Posten har jemwål yttrat, att Othellen ej länge kommer att bibehålla sig på bunn. Detta torde vara högst sannolikt, men bewisar oss så få så litet som mycket annat. Det bewisar blott för den uppmärksamme, på hvad ståndpunkt den allmänna bildningen sig befinner för det närwarande, och för att tala med en stor förf., gifwes det ingen säkrare mätare, efter hwilken man kan bedöma en nations esseiska bildning, än det sätt, på hwilket den fattar Shakespeares och låter hans compositioner verka på sig. Detta anhålla wi, på det troinnerligaste att Stockholms Posten, Granstjern och hela compagniet måtte ännu i 10 à 20 år anse för wanwett, det hindrar icke oss att bibehålla wår tro.

En theater är ett stort instrument: man må gerna slå an alla möjlige toner, blott man äfwen någon gång låter den klaraste och gudomligaste så höra sig. Men swårigheten med de jambiska verserne? Naturligt urfakter, för hwilka man af den uelaste gytelare i en Tytt by skulle bli utskrattad! På detta sätt blir kanske aldrig Sverige någon ting i litterärt hänseende. Om 50 år äro de Ryssa och Östiska slafwarne före oss. Det är ett rätt wackert tal om den Swenska ärligheten och trofastheten; men det är också grästenens egenskaper.

Skulle, som sagdt är, Stockholms Postens spådom slå in, så ländet det i sanning till föga heder för theaterpubliken. Men positivt skam så inför utlänningen som för en, som wi hoppas, bättre tänkande framtid, skall en sådan händelse ådraga dem, som genom falska framställningar och kabaler sökt bringa sina landsmän derhån, att wisa sig stå på en odslings grad, djupt under den, de fleste andra Europeiska nationer långt för detta uppnått.

Stockholm,
Elméns & Granbergs Tryckeri.

Onsdagen den 9 Mai 1827.

Några ord till dem som undervisa andra i Vetenskap, och till dem som waka öfwer andras undervisning, samt till dem som stifta laggar för undervisningen.

(Insändt)

Det är mycket ordadt om våra undervisningswerk, och om deras förbättring.

Århandlingar om metoder wid språks inhemtande, och wid historiens samt flera kunskapers uppfattande, hafwa ofta undergått granskningar och åtskillits af modifikationer och rättelser, utan afseende på widtagna och härdwundna plägseder och stadgade ordningar m. m. men mycket torde ännu wara att anmärka, som undgått uppmärksamheten, och som likwäl torde finnas af lika, om icke af mera wigt än det som redan blifwit förändradt wid lärowerken i sednare åren.

Till vittnesbörd härå, och i affigt att flera sådana anmärkningar borde uppmanas att framträdas och underställas noggrann pröfning, samt med önskan att sådana anmärkningar icke lemnas utan åtgärd, antingen igenom tillrättawisande, byggt på begripliga skäl, men icke på maktspråk, eller igenom antagande till begagnande och utöfning, torde jag få anföra följande exempel.

Nedan år 1815 utgafs ett arbete under titel: Några delar af naturkunnigheten m. m. deruti flera angelägna teorier i fysik och mekanik granskades och rättelser föreslogs, hwaribland må nämnas isynnerhet den om barometren, hwilken rättelse finnes införd i Stockholms Posten 1824 den 7 Febr. N:o 31, der den antagna teorien för

barometren förkastas på skäl som icke ännu utwerskat någon företedd wedersägning eller uppmärksamhet, ehuru en Marquésenbroeck en D'Alcambert anföra, såsom de der wisat och gillat experimenter, hwilka icke stå tillsammans med den antagna teorien, såsom att quicksilfret i barometren sunnis kunna uppstå ända till 72 tum öfwer dess nedersta m. m.

År 1821 utgafs andra förbättrade upplagan af Geometri på ett nytt sätt betraktad, deruti flera definitioner anfördes, som tyktes öwdermågligen böra förändras de antagna, och dem — man i skolorna m. m. nyttjar: isynnerhet definitionerna öfwer cirkeln, pyramiden, prisman, sferen m. s., men icke den minsta uppmärksamhet har man förspott derom ifrån eller wid lärowerken eller andra wetskapliga samfund.

År 1826 utgafs tredje förbättrade upplagan af samma werk, kalladt: Geometri på filosofiskt sätt betraktad, deruti utom de förnämnda definitionerna ännu andra, t. ex. den om triangeln, blifwit tillagda, och ibland annat äfwen bestämdt anföres, att hwar krocklinie består af en eller flera cirkelbågar, hwilken sats bewisande riktigt beten af högre graders cirklar m. m. och af de så kallade krockliniernas teori — tyckes wara så märkwärdig, och till sina följder så widsträckt, att det icke bordt förmodas, att ingen minsta anmärkning derå blifwit för allmänheten framlagd.

Samma år utkommo äfwen: Några grunde satser ifrån sferiska trigonometrier granskade, hwilka innehöllo flera nya definitioner, obeskrifliga satser och beräkningsmetoder m. m. som alldeles förändrade de förut antagna och begagnade, jemte ansvarlig uppmaning till dem, som undervis-

sa andra, eller waka öfwer andras wägledning på w tenstapernas bana, att utan fördom, utan magt, språk och utan ofördraglighet, begripligt framläggas för allmänheten de skäl, som kunde med säkerhet leda till verklig wisshet i detta angelägna ämne, på det läroverket måtte kunna sig deraf begagna till bekräftelse, eller till förändring, emedan det tycks mindre wärdigt, åtminstone mindre redligt, att låra eller låta låra andra, det man wet vara icke det rättaste, icke det fullkomligaste, icke det begripligaste. Så säges i detta arbete; men intet ord har blifwit meddeladt i detta afseende, wittnande om uppmärksamhet eller rättelse.

Wore det för mycket, om man wille, för att icke säga fordrade, att någon lärare wid Academie, Univeritet, Gymnasium eller Skola — icke ansåge under sin wärdighet, att utan betöning af någon medalje, befördran eller hederskrum, åtaga sig att wisa och bewisa i någon afhandling, som wore för allmänheten tillgänglig och sattlig, det oriktiga af det som här ofwansföre är endast uppräknadt? Öfwer de tillämpningar författaren andragit, will jag icke här fölla något omdöme (dem kunde man förbigå och endast hålla sig wid det rena mathematiska) men tror äfwen, att de icke heller bordt så alldeles som stett undgå anmärkning och tillrättawisande af wederbörande; jag förmodar det swaret: om wid dessa lärosäten man skulle bemöda sig att tillrättawisa alla författare, som utgifwa nya, onödiga, dåliga och besynnerliga meningar, så skulle man icke få annat att göra, och stridskrifter beswära mera än de gagna. Jag hemställer till allmänna omdömet dessa skäl, och erinrar blott derom, huru få skrifter som utkomma af den natur som dessa ifrågawarande, och att då författaren är anonym, är man befriad ifrån hindren af skonsamhet och öfwerseende, som icke sålän afwända möjligheten från mödan: eller skall det vara tilligtigt om ungdom får weta det mindre rätta framför det — verkligen rätta? mandus vult decipi ergo decipiatur. Eller är det en helig allianc, som förbinder lärdoms-termerna att despotiskt underhålla åderdomens legitimitet och att öfwa hvarje gnista af fördomsfrihet och själfständighet äfwen i wetenstapernas rike? Hwem skulle trots att mathematiken skulle behöfwa ett sådant löb?

Min mening har nu endast varit att waka uppmärksamhet, och att om möjligt är bereda we-

derläggning eller bekräftelse i detta ämne, af eller igenom wederbörande; men i denna mening tänker jag vara ihärdig, om detta ändamål icke winnes, och tid efter annan, när det så passat, i något dagblad, som det tillåter, ytterligare dertill uppmanna, ty jag anser det som pligt emot upplysningen och sanningen.

Föreläsningar i Kyrko-Lagfarenheten.

(Insändt)

N:o 1.

Utdrag af Strengnäs Stifts Tidningar N:o 2, utgifne den 29 Februarii 1804.

Upprättadt Förslag till Öfwer och Ytter-Embetsna Pastorat den 8 dennes, hwarå uppfördes Commministern Herr Magister Gust. Troselius, Collega Scholæ Herr Magister Cr. Nyland och Commministern Herr E. A. Ljung.

Medskande woro: Kyrkoherden Herr Joh Lundmark, Commministern Hr Cr. Broman, Kongl. Hofpredikanten och Commministern Herr Anders Hammarlund, samt Herr Kyrkoherden Pehr Rotmark, Herr Ordinarie Bataljons-Predikanten Magister Gust. Fesling, Herr Vice-Pastorn Cr. Bonnivier, Herr Cappell-Predikanten Cr. Philip Placelius, och Herr Slotts-Predikanten och Vice-Pastorn Pehr Rundberg, å hwilka fyra siffrämändes Ansökningar, i anseende till ofullständig Chartering m. m. intet afseende kunde göras.

Utdrag af Strengnäs Stifts Tidningar N:o 8, utgifne den 31 Aug. 1812.

Förslag upprättades den 27 dennes till Östherlunda Pastorat; hwarå uppfördes Kyrkoherden, Hr P. Rundberg, Commministern Herr Magister G. Tillsittus, och Commministern Herr P. D. Åberg.

Medskande woro: Vice-Pastorn, Herr Commminister Cr. Segelberg, Commministri, Herr O. Haggren, Herr P. S. Öfwerström och Hr P. Englund.

OM med Guds Nåde, ic. Wår ynnest och Nådiga benågenhet med Gud Allsmågtig, Troman och Tjenare, Biskop, Commendeur af Wår Nordstjerne Orden, En af de Aderton i Swenska Aca- demien, så och Consistoriales. Hos Ds har Kongl. Hofpredikanten och Commministern i Åsterund, D. Haggren, derdru sig i underdånighet b. swarat, att J den 27 Augusti förl. år, wid upprättandet af Förslaget till Östlundas Pastorat af andra classen flaganden utslutit, och uppå Förslaget uppsökt 1:o Kyrkoherden P. Rundberg. 2:o Commministern Mas gister G. Tyfelius, och 3:o Commministern P. D. Åberg; hvilka begge förstnämnde flaganden i un- derdånighet ansett icke lagligen hafwa bordt erhålla Förslag, emedan de uraktlåtit, att, inom Katalleis dens utgång, hos Eder med Charta Sigillata behö- rigen förse sine Ansöknings-Handlingar, och hwilket Öfverbernes Alliggande Öfwerensstämda ej mindre med Kongl. Förordn. om Charta Sigillata af d. 24 Jan. 1748 och 1803, samt den af den 27 Sept. 1810, än med de grunder J tillförene följt och uti ett under den 25 Maj år 1787 i Stiftet utgifwit Cir- culaire utstakat; hwarjemte flaganden, i afseende på den tredje af de å Förslaget uppsökte, i un- derdånighet förment sig framsör honom till För- slagrum berättigad, ej allenast på den grund, att flaganden, såsom i Pastoralexamen adproberad, ega de ett fördelagtigare intyg om kunskaper än Åberg, hwilken endast blifwit facile admitterad, utan och genom sitt mångåriga bemöjande, att med fram- gång practisera den populara Medicinen.

Sedan J, under den 16 sistl. December, öfwer dessa Beswår afgifwit Edert underdåniga utlåtande, och derwid wederbörandes underdåniga förklaringar af Eder blifwit insände, hafwa WJ tagit Handlin- garne i detta beswårsmål uti Nådigt öfwerwägande; och hwad först angår de emot Kyrkoherden Rund- berg och Commminister Tyfelius i underdånighet an- förde Beswår; så emedan hwarken de åberopade Kongl. Författningarne af den 24 Jan. 1748 och 1803 samt 1810, eller någon Lag, för oriktig Chartering föreskrifwer Kataliernas förlust, och då Consistorier- ne icke ega rättighet, att något bestämna eller för- ordna, rörande Katalier, utdruer hwad genom La- gar och Kongl. Stadgar föreskrifwit är, så hafwa WJ

i nåder sunnit rättwist samma Beswår såsom adde- les obefogade, afslå.

Beträffande sedermera flagandens yrkade sö- retråde framsör Commminister Åberg, så hafwa WJ ansett stillnaden emellan deras Pastoralexamens Be- tyg icke tillräcklig, att befoga Åberg den rätt, 10 års längre tjenstgöring honom tillägget, på hwilken grund WJ jemwål till denna del påskat ståtligt ogilla Haggrens underdåniga Beswår, och såsom följd hwaraf Edert öfwerklagade Förslag i allo war- der i Nåder gilladt och fastställt, hwilket WJ Eder till swår och underdånig esterrättelse i Nåder welat gifwa tillkänna; låtande WJ nu Nådiga Res- solutioner för wederbörande här om utfårdas; Och WJ befalle Eder Gud Allsmågtig Nådigen. Stockholms Slott den 24 Febr. 1813.

C A R L

Nils v. Rosenstein.

Öfserw.

J anledning af föreskrifne Utdrag kan man göra den Anmärkning, att Consistorierna sonas hand- la wid det ena tillfället tvärt emot förhållandet wid ett annat, ty wid Förslagets upprättande till Öf- wer och Ytter-Enhörna Pastorat den 8 Febr. 1804 fastades icke afseende å Yehr Rundbergs Ansö- ning i afseende till ofullständig Chartering; men, wid Förslagets upprättande till Östlundas Pastorat den 27 Augusti 1812, uppsökte derå sam- me Yehr Rundberg, ehuru åfwen wid det til- lället des Ansöknings icke war beöfdrigen Charterad.

Recension.

Om Christi Esterförljelse. Fyra Boco- ker af Thomas a Kempis. Öfwer- sättning från originalet. Stockh. hos J. Hæggström 1827. 343 sid. 12:o med Porträtt.

Uf alla hittills bekanta andaktsböcker är det wist ingen, hwilken så allmäntigen blifwit begagnad och hvars värde så enstämmigt warit erkändt af alla Christna partier: af Katholiker och Protestanter, af Hernhutare och Socinianer, som den bekanta boken: de Imitatione Christi Lib. IV. Ty den är, i en warm, enkel, för alla lättfattlig stil, det sannaste

uttryck af innerlig andakt, eller af hela den inre människans tillfrösgtiga och fullständiga hängiswande till Gud, så att han utom honom icke söker någon glädje och icke i sina tankar lemna ingång åt annat än honom. Om författaren till detta affektiska mästerverk har twiflat varit mellan de lärde, i det att somliga tillagnat den Jean Charlier Gersohn (Canceller af Universtetet i Paris); men den allmänaste meningens har dock förenat sig om, att anse det såsom ett verk af Thomas a Kempis, född 1380 och död 1471. Första upplagan af originalet trycktes i Venedig 1483, och har sedan mångfaldiga gånger blifwit omtryckt, ej allenast å urskriften, utan äfwen i öfversättning på nästan alla Europeiska språk, till och med på Grekiska och Tyriska, och Franska Dramatikens fader Corneille, bragte den på Fransysk

vers. På Swenska öfversattes den af Laur. Preutz och trycktes i Götteborg först 1673; sedermera söktes en ny tolkning af en Elljesträhle och i båda dessa öfversättningar är boken flere gånger äfwen hos oss upplagd. Ingen af dessa är dock utförd efter det latinska originalet och ingendera alldeles fullständig. Närvarande nya upplaga har alltså en väsendtlig och stor förtienst, i det den omedelbart är tolkad efter urskriften; äfvensom att den blifwit utförd i ett så fönt, så rent, och så för ämna och innehåll passande språk. För att gifwa läsaren en anledning till bedömmande af denna, upplagas stora värde framför de äldre, vilja wi anföra ett stycke t. ex. ur den i Götteborg hos Norberg, 1818 tryckte, och hålla den tillsammans med det motsvarande ur denna nya.

(Norbergiska Uppl. sid. 10 och 11.)

”Hvarföre använde wi så stor flit, att klokt disputeras och tala, der dock den, som får med det ewiga ordet tala, allena warder ifrån åtskilliga meningar och alla willfarelser utredd och tillfredsställd. Ty genom ett ord är all ting, och ett tala de alla. Och det samma ordet som till oss talar, det är all tings Begynnelse. Det förutan förstår ingen något eller kan rätt döma. Men hwilka som all ting äro ett, wet föra all ting till ett, beskådar all ting i ett, den kan vara rätt stilla i sitt hjerta och hafwa en stadig rolighet och frid i Gud. O Gud, du ende sanning, gör mig ett med dig uti din ewiga kärlek. Jag leds ofta wid att mycket läsa och höra; uti dig är allt det jag önskar och begärer. Tige dock alla Doctorer och Lärare, ware och alla Kreatur stille för ditt ansigte, och tala så du allena till mig.”

Hwad som i mycket bidrager att göra denna nya upplaga tjenlig för sitt ändamål, är äfwen, att öfverallt, under texten, de Bibelskällen blifwit uttryckta, på hwilka ställen i texten haft äfwen ende. För öfrigt förklarar sig den förtjente öfversättaren, öfwer sin åtgärd, i Företalet, med dessa ord: ”Öfversättaren tillade intet, undantagande ett och annat Skriftens rum. Några ställen, hwilka hos bokstafliga tolkning kunnat föra en Evangelisk

(Hæggströmska Uppl. sid. 6 och 7.)

”Och hwi skall ett konsladt wetande ligga oss så bmt om hjertat? Den, till hwilket det ewiga Ordet talar, warder från många meningor fri. Genom ett ord äro all ting, detta ena förstås de alla; och det är begynnelsen, som oss till oss talar. Ty det förutan förstår och dömer ingen rätt. Men hwilka alla ting äro ett, hwilken som förer dem alla till ett och skådar allt i detta ena, han kan hafwa lugn och frid i Gud. O Gud, du enda sanning, gör mig ett med Dig, i ewig kärlek! Ofta trötnar jag att läsa och höra så mycket; i Dig är allt hwad jag önskar, och begär. Tige alle Lärare, och all werlden tygne inför Di ditt ansigte, tala Du allena till mig.”

(här hade kanske stått bättre: Protestantisk) läsares andakt, förändrades, men knappt märkbart; och de woro ganska få.”

Stockholm,
Alméns & Granbergs Tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 38.

Lördagen den 12 Maj 1827.

Recension.

Svea. 1826. Tionde Häftet. N:o II. Upsala
hos Palmblad & Comp. 334 sid. 8:o.

Detta nya Häfte innehåller: 1:o Fortsättning af Framställning af de Nord-amerikanska Förenas Staternas Tillstånd (sid. 1—109) och alltid namngifna Sagesmäns utsord, byggd, lika fullständig, som lugn och opartisk teckning af det constitutionella förhållandet i dessa fristater. Då dessa af det slags moderna tänkesätt, som endast för-gudar den kroppsliga egoismen, och som tagit sig för att complimentera sig sjelft med namnet Liberalism, utbasunat såsom den äkta frihetens förlofvade land och ett mönster för stater, utan att om dem hafva annat än den aldri utligaste kännedom, war det wäberligen för detta tänkesätt något obegripligt, att för allmänheten framlades en fullständig och sann-sfärdig måtning af verkliga förhållandet. Då då det blir något wanskligt att öfvertygga förnuftiga menniskor, att de stater och deras förfatningar äro förtjenta att gälla såsom mönster, der t. ex. all be-stämmd statsreligion så komplett är utesluten, att somliga föräldrar icke meddela någon religionslära åt sina barn, på det de må kunna efter godsinande wälja sig en, när de kommit till förståndsalder (sid. 13) der sambandet mellan de olika förbun-dna provinserna är så löst tillknutet, att en brottsting kan undandraga sig werkan af en dom, som fälles i ena staten, med att be-gifwa sig in i den andra (sid. 51) och der in-ga lagliga medel finnas mot en stats öfwer-

trädelse af Föreningslagen (sid. 52); der, under det att alla menniskors jemnlighet skrjytande är proclamerad, Negrernes slafweri, i sin största försärlighet är rå-dande, så att liksom af en omedweten Parodi, i provinsen Liberty, det finnes öfwerbefria-s antal, ett femdubbelt af slafwar (sid 36) de der påwisaställen, enligt uttryckliga för-bud i grundlagen, icke må underwisas en gång i läsa och skrifa (sid. 37); der, i sjelf-wa Congressens församlingsal och inför de församlade Lagstiftarnes ögon, den ena le-damoten spottar den andra i ansigtet och släp med knytstås-war (sid. 85), o. s. w. skulle wederbörande Liberalitets-hjeltar naturligtwis se, att denna teckning efter naturen framlades för all-mänhetens ögon utan förargelse. Ut denna har och så Stockholms Posten gifwit lust, och utan att weders-lägga en enda uppgift, bannar han Förf. endast derför, att han lemnat dessa uppgifter, och framför allt, för det att han, här och der med någon reflexion, gett tillkänna att dessa liberalismens utopiska insti-tutioner icke alla synas honom afundswärda.
(Forts. e. a. g.)

Skustif.

Skalden och Publiken.

(Ett Fragment.)

Skalden sitter i en lund under en lummig lager, försänkt i en stilla betraktelse.

Så måttig ingen är ändå som Skalden, —
Som Swenske Skalden! Med sin trollstaf han
Förmar uti ett ögonblick att göra
En asfgrå himmel med de wäta stjär

Till ewigt blå; en mark af högä drifswor
 Till grönskadd plan för wärens hwita lissor;
 Och sina londsman — dessa tre alns wäsen
 Som, pekomböjda frysa wid hwar knut
 Och plågas af Hectik och Hemorrhoider
 Och Neumatism och Frosta — byter han
 Till folk af Hjeltar och af starke Jättrar.
 Af litet färg, carduspapper och bräder
 Han skapar en Guds wida werld i smått,
 Och inom fyra väggar, här wid Måslarn
 Han herar Hamlet fram, Maria Stuart
 Och den swartsjuka Mohren från Benedig. —
 Så — utur glömskan kallas opp det stora,
 Allsmåttigt rika öfversnillet Shakespeare,
 Med hans, af Poesiens rosenkimmer,
 Omglånsta tafvor — och den ädla Schiller,
 Hvars djerfwa flygt mot etherns rymdet når.

En osantlig gestalt, med mångtusende ben, armar och hufwuden
 den framträder plötsligt med mycket gny och buller.

Skalden, blifwande figuren wäse, uppbläcker något häpen.
 Hwem är du — säg — förfräckeliga kämpe,
 Som sörja djerfs så fräckt min söna dröm? —
 Hwad söker du? Hwad will du? och hwad är du?
 Ett djur? En menniska? — Med tusen armar,
 Med tusen ben och tusen hufwuden,
 Dock till en enda kropp förenade. —
 Ett nordiskt troll? Hvars märke fordom någon
 Jäsländarhjarna med hänrykning målat
 I någon Saga, på det öfvermåttat
 Af Öttest kraft må tråda fram i bild —
 Men dertill tycks du mig för tunn och lustig.
 Hwad då? Ett Spöke? Men dertill i sanning
 Du alltför tungrodd syns och tjock.

Gestalten.

Bäswa!

Skalden.

Je crains Dieu, cher Abner! et a point
 d'autre crainté.

Gestalten.

Ej Abner heter jag — O arme Rimsmed!
 Du känner ej ditt eget publicum?

Skalden svar upp.

Hwa ha? — Det Kongl. Swenska Publicum!

Gestalten.

Se mig och barra —

Skalden.

O! uti hwarje lem jag barrar. —
 Förblåt min ungdoms oerfarehet,
 Som strax ej kände dig, Högtyrdade!
 Publicitetens rot och grund! för hwilken
 Hwar bokpress samrar och hwar smedsbålg gnistlar;
 För hwilken konstnärn blandar sina färgor,
 Altdren kläder sig i silfwerstir,
 Chemisten kokar och Entomologen
 Går ut på dina sätt att fånga flugor.
 Med ett ord dig, för hwilken hjelten, skalden,
 Handwerkarn och den lärde träta,
 Liksom du ensamt och belönar dem!

Gestalten.

Det är just jag, min Herre!

Skalden.

Låt än en stund mig se dig, och beundra
 Din högä, imponerande gestalt! —
 Hwad bör du ej förnä med dessa armar
 Och hinna långt med dessa många ben?
 Hur skarpt och säkert genomskåda allt,
 Då dertill brukas fem millioner ögon?
 Hur widt må ej gentjuda dina domar,
 Då ur så många munnar du dem gör?
 Hur mycket lär ej wara, hwad du tänkt,
 När med så många hufwuden du tänker?

Gestalten.

Ej med att tänka gör jag mig b swär
 Och icke eller sjelf jag det behöwer,
 Så länge som jag eger i min tjänst
 De mig högtållade och stränna Herrar,
 De sanna wäghetsfacklor, Tidningsbladen,
 Från tredje A. g. högst uti Olympen,
 Till den som ända ned uti Tartarn
 Mitt Skämt och Allwar troget föreställer.
 För mig utöwa de det tunga wärf,
 Att öfbrd jag kan ge och få kalas;
 Hos Torngren dansa, spela pengär bort;
 Mig skaffa granna kläder, rum och möbler;
 Procenta; abra skuld och bankrutera;
 Förtala; köpa lottfedlar och slå
 Till råttä för policen Dns. och Lerdag;
 Ur sönnen gnugga mina ögon opp

Att skåda, hvad de vilja jag skall se,
När mina händer bjas må till klappning,
När mina munnar öppnas må till hyllning,
Blott efter som det likar dessa män,
Som i mitt ställe döma och fördoma.

Skalden.

Jag står wid din ord i undran sånt
Af all den vishet, du mig uppenbarar,
Och än mer öfver att du utfett mig
Att utaf den få det — Men såg! jag beder,
Hvad gaf mig åran utaf ditt besök?

Gestalten.

Jag hörde (prisad ware Tidningscorpset!
Min hörsel är båd lång och fin) — hur du
I swulstigt språk framdeclamerade,
Att snart den dag måhända torde komma,
Då af en Machbeth, Wilhelm Tell och Jungfrun
Från Orleans, och hvad det skärpet heter,
Jag blir förtjust — hvem har wäl sagt dig slikt?

Skalden.

Min föreställning.

Gestalten.

Din föreställning!

Skalden.

Ja! förtåt! min wördnad
För dig, tillåt mig ej att annat tro,
Än att å ena sidan man war skyldig
Att bjuda dig det stöna, som så mäktigt
Hwärt gudalliwadt snille tänkt och danat;
Det må nu beta Tyfkt, Fransyft, ja Engelskt
Shakespeariskt, eller Salontaliskt, —
Och å den andra, att din läkra smak
Mått skulle njuta utaf deras häfwor.

Gestalten.

Dumdriftigt tänkt! Och jag mig förbehåller
En ann' gång slippa dömas utaf dig.
Har du ej läst, med hwilken kraftig värma
Noh Granskarn ordat uti mina bron
Om smak och wett och sens moral med mera
Derför ej anstår mig komtligt skåda,
Hwad som så oanständigt är och smaktöst.
Förwål! ty jag nu går att applaudera
Det första måttet, då på Lagårdsgårde
I år ej midte blir; slikt trogna ynden

Wid piicens slut framkallas skall på biffet.

Hur kammarvigor med intriger omgås
Och sig förälska i en pilt, — en farbror
Bedras utaf en slåttings sala rånför,
Hur månen lyser, åffans wigge slungas
Och frukost ätes, hur man för och knypplar,
Tar mutor, blir placat och slutlin paras
För att, lycksaligt på ett tennstoy stödd,
Så trampa ut sin wäg, slikt mig behagar;
Jag det förstår och eger deråt tarar
Och fulla gapstratt, applaudisementer.
Men dessa wilda, ryckliga passioner,
Som i sitt fall dra hundra werldar med sig,
Och hwälswa folkslags hela öden
Och mala throner sönder till små gryn,
Som solar tända eller återgläda,
Och slå ihjel hwarann på riktigt allwar
Med swärd och döll och spikkubba och pål,
Och ej stå upp igen att qwällswärd äta,
Uff! hwilket wäsen! hwilken fasan's anblid,
Som minsta nerv i menskokroppen språnger,
Och tankens urwerk hejdar i sitt löpp,
Som bloden går till is och låren saltsur,
Så att man på sin bädd ej måttat sofwa
Ett sjernedel's sekel eller knappast sätta
Ett glas till mun, fören flur på gift man tänker.
Hu! slikt jag hatar mer än öden sjelf.

Nej stöna himlawäsen! kammarjungfrur!
I dygdens mönster! kuffar med librées,
Som för sekiner hjälpen edra herrar
Till rendez-vous, förstås i sibrsta ostuld,
I Pappegojor, hwilka kunnen lära
Uppå två timmar menskan Socrats dygder!
I mästerverk af frådbar konst och symponing!
Gudomliga couliser! ord och flostler!
Och du Balettkonst ypperst utaf allt,
Der foten, höjd mot tända kronan, winkar
Att skådarns mun att tygga och betagas,
Er egnas främst mitt läs, min undran och min tack!

Skalden.

Än sammanhang, naturlighet och sanning?

Gestalten.

Dunst, idel dunst! blott saken expidieras
På tjugofyra timmar, och allt släpps
Wäl och galant, att ingen slås ihjel
Och man blir gift och fastligt dygbig sedan.

I det samsta öfrens af en mängd i teåden sttande, Sattver
och Rauner, starka handklappningar.

Röster från flera håll.

Bravo, Bravo, — folksången, folksången.

Andra röster.

Tyst! tyst!

Förnyade rop.

Folksången, folksången.

Några andra röster.

Rideauen upp. Publiken fram.

Rop från en annan sida.

Tyst, tyst, folksången först.

En här af gedsstör framtråda; de sjunga:

Du äbla publicum,
Som lika stolt som dum
Jemt slitar lag!
Du tusenhöfjade!
Du mångbearmade
Då högt besknade!
Vår hälsning tag.

Förnyade rop från många håll.
Nya folksången.

Stjörna sitta bort och en flock af kråkor framtråda. De sjunga:

Krak, krak, krak, krak, krax.
Du vördade kämpe!
Från Thule till Lempe
Skall sjungas ditt lof.
I Tidningar alla
Din snillrikhet skalla
Från hydda till hof.
Krak, krak, krak, krak, krax.

Krak, krak, krak, krak, krax.
Hvad smak som du åger!
Hur qvickt, hvad du säger!
Din tanke hur djup!
Enkannerlin när dig
En kypare här dig
På källarn en sup.
Krak, krak ic.

Krak, krak, krak, krak, krax.
Hur du då orerar!
Tankdigert sunderar
Med samladt förnust!

Nej ingen på jorden
Som du uti nordens
Gett wiskheten lust.
Kraf, kraf ic.

Krak, kraf, kraf, kraf, krax.
Hur har du ej klappat
Då hånryst begapat
En Nötbom med fler! —
Skall smatodling finnas,
Af dig skall den winnas,
Ty tonen du ger.
Kraf, kraf ic.

Krak, kraf, kraf, kraf, krax.
Då dina små tårnor
Som lysande stjernor
De sitta ju der
På amphitheater
Med mater och pater
La soeur et le frere.
Kraf, kraf ic.

Då sucka och gråta
Blå ögonen wåta
Då liljorne ock —
Så sedsam de blika
Då klappa och nicka
Med rosenströdd lof.
Kraf, kraf ic.

Krak, krak, krak, krak, krax
D wäldiga kämpe!
Från Thule till Lempe
Skall sjungas ditt lof.
I Tidningar alla
Din snillrikhet skalla
Från hydda till hof.
Kraf, kraf ic.

Allmän handklappning. Rop från alla håll: Bravo, bravo, hurra, hurra! Publiken fram: Den höga gestalten träder fram och bugar sig. Gent emot ser man såsom åskådare, Stockholms Tidningar klappa händerne. Rideau nedfaller under förnyade hurrarop.

Stockholm,
Elméns & Granbergs Tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 39.

Onsdagen den 16 Maj 1827.

Inrikes Nyhet.

Genom de officiella bladen är redan bekant, att Professorn, Doctorn m. m. Lundblad blifwit Domprosten Winboms efterträdare. Bland sökande till den Theologiska Professionen efter Doctor Lundblad, och hwilken profession är inrättad till fätterska satsers bekämpande, omtalas Redaktören af Gransparen, hwilken också i förflutne weka aflade sitt Specimen: Swedenborg med anledning af Tidstriften Svea, jemte ett bibang om Englawisbeten. Man har påstått, att han härwid inbjudit hela Upsala Universitet, men omnibus tacentibus, har han med den mest lysande seger gått ur striden.

Det wore annars wäl, om dessa Herrar, som bullra så mycket om Swedenborg, noga behagade stiltja emellan det, att ur en philosophisk synpunkt betrakta denne författare och att anse honom för en propbet. Af samma skäl kunde man kalla skolgoftar för hedningar, beröfve att de läsa Cornelius, Virgilius eller Horatius, eller Professorn i Arabiskan för en Mahomedan, i fall han slog sig på att läsa Koran.

Till Stockholms Posten.

E. S. L.

För äran af en lång och estertänklig skrifwelse af den 7 påfäto från min Herres wälbekanta hand får jag aflägga min lika så innerliga som uppriktiga tacksågelse.

För ett år sedan behagade Tit. hugna under-tecknad med en ungefär lika uppmuntran med afsende på Theaterpjecen Blufamrarne, dertill för-anledd, som Tit. då täcktes så naivt yttra, af en intim wän, som händelsewis kommit att läsa Kometen. I huru mycken större förbindelse står ej Under-tecknad nu, då Tit. sjelf, utan biträde af nämnde wördnadswärde wän, på egen hand förmått uppsöka och genomläsa mina ringa Anmärkningar.

Jag tror mig häri finna ett förnyadt prof på den utmärktare wälwilja, hwarmed Tit. detta år på ett så oförtjent sätt behagat omsatta mig, äfwen som det erinrar Under-tecknad om de ökade förbindelser, hwari han kommer att stå till M. S., och som ända till ödsstunden genom de ofäfsaktigaste bewis aldrig skola upphöra att verka på des författ och handlingar.

Likwäl wälte Under-tecknad uppriktigt tillstå, att han ej rått wet, på hwad sätt han skall kunna afbörda alla de artigheter, Tit. behagat sätta på honom. Wisserligen hbr detta till den wördnadswärda ton, som tillkommer hwarje med smakodling begäfwad man, äfwen som det allmänna umgängeliset så i samtal som bref kräfwer denna befehwet, men långt ifrån att på något sätt utlägga dessa artigheter till min fördel, äro de snarare att anse såsom ett det mest ecclatanta bewis på M. S:s egen förmåga och sållsynta talang, att äfwen i denna del wara andra öfwerlägsen.

Sätunda har Tit. redan i bbrjan af sitt bref, (och för hwilket jag ännu en gång får aflägga min warma tacksågelse) yttrat sig på ett så smickran de sätt om Under-tecknads skuldrott, att man skulle

lätt vara frestad falla på den tanken, att Tit. gjort studerandet af menniskokroppen i stället för menniskjålen till sin favorittak. Att förmoda det skuldorne i att "båra åttio och fem," som Tit. så smickrande förmåler, äro så hårdade som min Herres, hvars skuldror äro att förlikna wid Atlas, hvarom Virgilius sjunger:

— — — Cinetum assidue cui nubibus atris
Piniferum caput. et vento pulsatur et imbr;
Nix humeros infusa tegit; tum flumina mento
Præcipitant senis, et glacie riget horrida barba.

eller som, för att lätta Tit. bembbande med att beswåra sin goda wån med öfversättning af de latinska orden, på Swenska Alexandriner tyder ungefär sålunda:

Deß topp, ett blåhorn list, ett töcken jemt om
flockar,

Och ffuren hwiner hemst i slitna pennors flockar.
In tytan isar allt, än störtar wåldsam ned
En flod af grumligt blått på tankens öde hed.
Dock på sin skuldras blad han trottsar ännu ären,
Och tusen pennor bår, som snö på silfverhåren.

wore att allt för mycket upphöja sig sjelf på Tit. befohnad.

Undertecknad erkänner verkligen, att han med stigande beundran är ifrån år beskådat Tit. förmåga i detta afseende, och får för sin egen del tro Tit. uttrande om sig sjelf: "att Stockholms Posten icke är någon betydlig person" vara en följd af den stora blygsamhet, som städse utmärkt Tit. på de litterära och politiska excursionerne, han tillryggalaggt.

Tit. wälmenta önskan: att Kometens speculation måtte slå ut till fördel, är wisserligen den sannaste åsigt af lifwet, en hjertats filosof kan gifwa, äfwen som den rättaste synpunkt, hwarunder man bör betrakta allt spekulerande — och hwilket naturen, wid hwarje ståt wi taga, lär oss att efterblå, och hwarom en Indisk författare uttrar sig: vitam silentio ne transeant, voluti pecora, quæ natura prona, atque ventri obedientia finxit.

Jag skulle wisserligen till Tit. tjensl äfwen haft den åran öfversätta detta, men som undertecknad

är alltför litet hemmastadd i Sanskritskan, torde Tit. ursäkta, om man stannar wid blotta anförandet. Kanste om Tit. wid något tillfälle påträffar vår store och språkkunnige Hallenberg torde han kunna gifwa Tit. någon närmare upplösning.

Att Tit. misförstått mitt ensaldiga uttrande: att hwad som för Stockholms Posten det ena året är swart, kanske ett annat är hwitt, allt efter omständighernej grämer mig verkligen. Undertecknad wille i dessa så och wälmenta rader icke inlägga något annat, än en tjenlig erinran, om Stockholms Postens tilltagande ålderdom, så att deß fordom mörka ungdomslockar snart nog måhända torde öfvergå till en fullkomlig hwithet. Det dock himmelen länge fördröje eller åtminstone till en tid afwände!!!

Anledningen härtill hade Undertecknad hemtat under läsningen af en Arabisk Folkskald, der en ung och kär Furste uppträder jemte en Hofman i följande samtal:

Hofmannen.

J början kände han mig icke. Han tog mig för en siffköpare. Åh! är det då så wida kommit med honom! och dock minnes jag i mina ungdoms dagar att jag, liksom han nu, led rätt erbarmligt af kärleksqual. — Jag will tala till honom. Hwad läser Ni, min Furste?

Fursten.

Ord, ord, ord!

Hofmannen.

Hwad handla de om?

Fursten.

Handel? Mellan hwilka?

Hofmannen.

Jag menar, hwad boken innehåller, som J läser min Furste?

Fursten.

Det är ett förtal på ålderdomen. Den satiriska författaren säger: att gubbar få grått skagg, deras ansigten blifwa fulla af skrynktor, och ur deras ögon rinna, liksom från plommontrån, bårsten och gummi, de hafwa alltför litet förstånd — med ett ord, min Herre, Ni skulle bli lika så gamla

mal som jag, om Ni kunde gå baklänges som en
kråsta m. m.

På ett ställe nödgas jag dock säga er, att ni
verkligt förekommer mig dubbel: Ni yttrar nem-
ligen: Att han (Kometen) drager i hårnad
mot Stockholms Posten finner jag gån-
sta lösligt. — Här är det, som i Junges spök-
berättelser, alldeles liksom tvänne Stockholms Pos-
tar skulle uppenbara sig på en gång, hvaraf den
ene önsfåde ondt öfver den andra — liksom fin-
ner jag längre ned i er yttran: "men byser li-
väl åt stilliga twiswels mål hårom," att ni
lärer wara någon rätt entousiasmerad ande-
skådare

Jag gratulerar af uppriktigt hjerta till er nya
klådebonad, som jag uppläst i följande ord: ty c-
ka om att se någon få på relsen. Årsti-
den är wisserligen ännu kall och man bör ej allt
för hastigt aflägga huden. Den är desutom, giss-
sar jag, beräknad icke blott till nytta utan öfwen
prydad.

Jag tar mig härwid dristigheten att förlikna
er wid den store Alexander. Han gråt deröfver,
att det ej fanns mera än en werld att besegra. —
M. H., ni har besegrat, som han, ett helt mennisko-
släkte med edra litterära förtjenster, och se! detta
är ännu mer.

Men jag förgråter mitt hufwudänne. Ni har
behagat sticka mig ett slags swaromål på mitt ytt-
rande i uppsatsen öfver Othello, och hwilket ytt-
rande war följande: "Af hwad wi nu anfört, tor-
de den tänkande läsaren, i fall han jemväl har
någon kannedom af originalet, inse allt det skelwa
i Stockholms Postens uppställning af Othello" ic.

För att uppriktigt komma oss båda före i uttö-
randet af en förestående revidering, will jag för
lit. upprepa en högst besynnerlig vers, hwarmed
ett spetsigt snille för några år sedan trakterade en
Lidning med namnet: Der Freymütige. *)

Die Scheeren war' verloren!
Wie waschen an dem Mohren,
Denn ewig stehn die Ohren

*) Betyder på Swenska: fräck och ofönnig.

Dir lang und rauh behaart.
Das liegt in deiner Art!

Stockholms Posten börjar med att förneka, att
han gjort någon uppställning af Othello —
wi åter, som icke förstå att använda ord i annan
mening än hwad de betyda, kunna ej inse (och så
har wäl hela den läsande allmänheten betraktat sa-
ken,) annat, än att hans uppsats war en förskött
redogörelse för den dramatiska planen och de för-
nämsta Karakterer, en sådan nemligen, som Stock-
holms Posten på sitt wis förstår att meddela.

Men han gör swårare besvällningar. Han sä-
ger att Kometen beljugit honom. Så hafwa wi
yttrat, att Stockholms Posten obgeligen berömt om-
flyttningen af ett par scener, i sådant anför Stock-
holms Posten en tirad, der han tyckes ogilla allt
sådant förfarande. Förhållandet är liksom att i
Stockholms Posten N:o 172, för 1826, berättas om
Hr Nicander, att han för sin öfversättning, följt
ett eget system, förändrat originalet, för att när-
ma det till våra dramatiska åsigter, öfver allt
nyttjat samma versform, i st. f. originalets om-
wexling af vers och prosa m. m. och yttrar sig
"hwilket wi också till alla delar gilla." Derefter
fortsattes den summariska uppräknigen af föränd-
ringarne, bland hwilka öfwen scenflyttningen,
och ändtligen derefter kommer den nu anförda tis-
raden: "Wi erkänna ic. — Wi erkänna åter, ä
wår sida, att i ovissheten om hwilketdera omöda
met skulle wara det äkta öfver förändringarne,
antingen det först yttrade eller det sedna-
re, wi derföre ansatt det förra. Då nu förf. sielf
bestämdare gifwit sin mening tillkänna, stola wi ej
mera skrifa något sådant beröm på hans
räkning.

Så nekas widare, att Kometen haft rätt att
säga, att Jago mistänker Othello för att "hafwa
skätt i ett förtroligare förhållande, än sig borde,
till hans hustru," emedan — enligt Stockholms
Postens Logik — Jagos yttrande: "Jag wet ej om
det är sann" ic. skulle bewisa, att han ingen mis-
tänka byste. Wi weta dock icke annat, än att mis-
tänka upphör, så snart man är wis om något, och
att den endast kan fortsara, så länge osäkerhet råder.
Och att Jago i sådan osäkerhet, werkligen
byste en sådan mistänka, skönjes ej blott af det an-
förda stället, utan öfwen af hans ord i Andra Ak-

tens Första Scen, då han säger: "Men till en del ledd af begär att säga min hämnd för det jag misstänker Mohren att ha lupit in i min bädd (leap'd inlomy-seat:) en tanke, som lik arsenik gnager mina inälskor" &c. — Vidare utbreder han sig öfver att Rometen skulle hafva sagt, att Emilia, i samtalet mellan henne, Desdemona och Jago, i Andra Akten, skulle hafva uppenbarat sig "som en wanlig Italienska af temligen tvåtydig bygg" &c. — hwilket således i förbigående sägde, wäl ej betyder detsamma som en wanlig Italienska. — Nu säges det dock i Kometen, att hon icke allenast der, i nämnde samtal, utan på flera ställen i originalet, uteslutna på Swenska Theatern, uppenbarar sig så. Stockholms Posten nekar dock, att af Emelias karakter någon sådan uppenbarelse i nämnde samtal kan ega rum, emedan hon blott yttrar "tre meningar." Han glömsmer således, att den dramatiska skalden har många andra medel, att måla en persons karakter, än dennes egna tal, och, besynnerligt måste det wara, om ingen skulle finna en sådan upplysning i Jagos, under loppet af detta samtal sålunda utlåtelse om sin hustru, isynnerhet då han säger till Cassio, som kysser henne: "Ni har nog, om hon gifwer er så mycket af sina läppar, som hon består på mig af sin tunga," och ända till dess att Emilia infaller: "Ni har föga råd att säga så." — Att wi icke i vår exposition, anförst alla de märkliga drag, som förefomma i denna scen, deri har Stockholms Postens Redaktör oförnekligen rätt — ty det är icke lätt, att i en kort Tidningsartikel göra reda för all Shakespeares rikedom, utbredd ofstata i ett par rader. Men huruvida hans förebräelse, uttalad i dessa ord: "Häremot har han alldeles icke sett, att den kyss, som Cassio i originalet ger Emilia, blifwit i öfversättningen förwandlad till en handtryckning, hwarmed han helsar Desdemona" &c. är of mycket tung att bära, lenna wi derhån, då den gifwes af en man, som ser så i syne, att han icke märker, det Cassios, åt Emilia gifna, kyss — wäl förswannit från Swenska Theatern, ty då personen ej fanns der kunde den ej gifwas — men icke blifwit förwandlad till en tryckning af Desdemonas hand, emedan den redan på förhand fanns i originalet, enligt hwad Jago säger: He takes her by the palm &c. Likaså litet har Stockholms Posten sett, att, wid början af samtalet, som föregår

Drycks-Scenen, Jago säger sig wilja dricka till firande af Othellos ankomst, ehuru han werkligen yttrar, att han och hans cypriska wänner would fain have a measure to the health of the black Othello, och inbjuder Cassio att deri deltaga.

Så läser Stockholms Postens Redaktör, men gör också icke sällre slutsatser. I Kometen yttrades: att "det är blott en Theatertradition, som bragt Desdemonas qwäfnung å hane." Det wederlägges med den anmärkningen, att Shakespeare "ej följt någon tradition." Begriper då icke Redaktören, att det lika wäl kan gifwas en tradition om Shakespeare eller efter honom, som en föregående och bestämmande. Begriper han vidare icke, att wi med dessa ord endast welat säga, att då Shakespeare icke utsatt Sceneri, i de af sina pjecer han tryckt, icke kunna weta, huru han tänkt sig det ena och andra, så snart i sielfwa dialogen det ej antydes (Årminstone icke bestämdt) och ej i den så kallade folio-upplagan, som är ungefär samtida med Shakespeare sjelf. Den utfattes först i den ungefär sjuttio år yngre andra editionen, enligt berättelse om huru det på Shakespeares Theater tillgick. Detta plågar kallas tradition.

Efter dessa upplysningar, må allmänheten döma, hwilken har flere — "förseelser" på sin rättning, och hwilken wisat sig mera "ofunnig" och ofamsfärdig," Stockholms Posten eller Kometen.

Med fortfarande högaktning
har åran wara

S. H. T.

K. M. J. K.

Rättelse.

I No 37, 1 sid., 2 sp., rad 12 nedifr. står: riktigheten; läs: oriktigheten. No 38, 2 sid., 1 spalt., rad. 7 nedifr., står: et a point d'autre crainté; läs: et n'a point d'autre crainté. 3. sid., 1 sp., rad. 18 uppifr., står: stäpet; läs: sträpet.

Stockholm,
Elméns & Granbergs Tryckeri.

R D M E T E N.

N:o 40.

Lördagen den 19 Mai 1827.

Ytterligare om Bellman, i anledning af förslaget till en minnesvärd öfver honom.

Några år äro redan förflutna, sedan frågan väcktes att, medelst ett åt Bellmans minne ägnadt Monument, gifwa ett uttryck åt vår tids beundran för den store Skalden; ett eget sällskap, en egen Direktion till beskrifande af denna angelägenhet blef bildad och hela Nationen inbuden att, med bidrag för ändamålet, deltaga. Med anledning häraf har man, tid efter annan, sett åtskilliga anmärkningar och frågor offentligen framställas öfver detta ämne.

Deßa hafwa dock egentligen hwälfte sig omkring tvänne hufvudpunkter. Så har man i förra fallet frågat, hvarföre skall en sådan utmärkelse wedersaras Bellman, uteslutande framför alla de andra Sveriges Skaldar och Sångare. Skall en sådan heders- och wördnadsbetygelse ega någon mening, så måste den egna icke blott åt den störste mannen i sitt slag, utan äfwen åt den, hvars storhet är allmänligen insedd och fattad af dem, som frambara wördnads-offret. Af detta skäl har Bellman den oemotfägligen största rättighet till en sådan gård af hela Nationens tjußning och beundran.

Han besitter nemligen, och häril instämna samtliga Konstnare, som om vår witterhet skaffat sig en närmare bekantskap, i högsta grad de utmärkande egenskaper, som tillhöra en stor Skald. Ingen framstår med en så frapperande nationell originalitet, som han. De så andre bland Sveriges sniltalen, hwilka sann poetisk kallelse och fulländning måste tillerkännas, hafwa dock alla i någon mån sluttit sig till den utbildning, som förfen genom äldre och nyare måstare erhållit, hafwa fört sig endast inom de arter, och sjungit i de toner, som andre bestämt och använt. Bellman står här helt och hållet skapat sin genre och funnit sin egen ton, så att, bland alla de folksliga, hwilka hafwa skatter af inhemsk Poesi att uppvisa, så noga man än eftersöker, ingen träffas, som med honom har ens den afslägnade likhet. Bellman står alldeles ensam, liksom inom sitt eget gebiet, och singlar just der förre alla.

Med denna utmärkande originalitet har han äfwen den stora egenskapen att vara den största nationellaste. På det sniltalaste och enklaste mest okonstlade sätt, förekomma i nästan alla hans dikter, de sannaste teckningar af Sveriges, isynnerhet Stockholms-traktens, stöna natur och denna nedsdens eignaste bruk och seder. Likaså äro samtliga dessa dikter icke annat än det renaste uttryck af Swenska folkets karakter, lynne, åsigtter och värter, och derföre måste dessa dikter vara lika bekännande som dessa, och lika så waraktigt verkande, som alla mänligt fattliga. Helt som de Bellmanska sångerna äfwen hafwa det pikanta, att, jemte detta alla männa, erbjuda intagande, lifliga tafflor af Skaldens tid: en tid, hwilken med sin mångfald och sin öfver hela nationen utbredda lycka, allt mer och mer träder undan och i ett med ett slags wunderlig glans omgifwet sjerran. Skälunda förenande de föränderliga och oföränderliga, det enskilda och allmänna, förekomma oss dessa oupphinnliga Bellmanska måste stycken, såsom de sannaste wapparelser af det stöna; ty hwad är det stöna ännu, än den wäntliga förlikningen af dessa båda motsatser?

De har blifwit invändt: Ämnet för Bellmans ämne är dock intet annat än, försvunnna Tättlingars och liderligt kvinfolks utswäfningar och fogäfwentyr? — Wisserligen äro objecterna för Fredmans Epistlar, icke defamma om för Stagnelli Lilkor i Caron, på samma sätt som objecterna för Leniens Taffor icke äro defamma som Maphaels; men hwem kan, hwem har welat uppdraga någon grad-åtskillnad?

Bellmans dikter äro somliga Idyller. I stället för att den wärdeliga Skalden, uttrycker sin åsättning af en högre värld och en högre tingens ordning, medelst framställningen af idealiserade gestalter, låter Bellman denna högre betydelse, eller idealiskt framträda såsom reflex från de bizarra figurer han hemtat ur sjelfwa verkligheten.

Derigenom har också Skalden wunnit den fördejen, att göra sitt wike snilles herrliga alster njutbara för Alla, och har inskränkt verkningen af den icke inom blott en class af läsare. För att förnjodas af våra andra Skaldar, förutsattes nödwändigt en wiss grad af bildning, för att följa med deras utswärfare diction och atrapera deras lärbare anspelningar; Bellmans dikter åter, i hwilken han, med förundranswärd konst uppfattat och återgifwit hwad som är målande, harmoniskt och wäljudande i sjelfwa hwarredagspråket, äro genast begripliga af en wärld, som har öra för ton, inre öga för poetisk bild och hjerta för medkänsla. Ingen Swenskt Skald har derföre mera rätt, att se sitt minne stradt och äradt af hela Nationen, än han.

Nu kommer den andra frågan: huru skall denna hederbewisning på det skickliga sättet och betydelsefullaste sättet verkställas? —

Med blicker af deras i tiden egde gestalter, plågar man utmärka Regenter, Hjeltar och Statsmän eller Wetenskapsmän, Skaldar och Konstnärer. Emedan de af förra classen egentligen mera inwärdas på folkens yttre skick och belågenhet, plågar man upprepa frislående i colosala Statuer af Bronze. De af sednare classen åter hafwa mera haft inslyssning på individuernas inre, deras tankes och känslor, och derföre plågar man uppställa deras wansörwis af Marmor eller Alabaster, bildade Bustar, under tak: i stora församlingsfalar, Auditorier eller öfwan byggda Tempel. Det är nemligen icke bekant, att någon Skald, någon Philosoph fått sin bild i den offentliga, i fria lusten upprest, ännu mindre

såsom colosala statue. Utminstone äro wi derom säkre, att de gamle, hwilkas känsla för det passande war så beundransvärdt fin, aldrig på sådant sätt hedrat sina store män.

I anledning härpå kunna wi icke neka, att det förslaget, att upprepa Bellmans af marmor huggna buste i ett enfom uppbogdt tempel, der en frisättning i basrelief eller i målning, föreställande scener ur hans hänsbrände quaden, och der, anbragta, oupphörligt klingande gotskarror, påminne wandbraren att rummet wore helgadt åt hans minne, synes oss oändligen snidrikt och originellt. Deres mot frukte wi, att en Bronze-Buste, uppställd på en rund eller fyrkantig pelare — med sitt bhang af en bänk eller soffa i halssirkelform, (enligt ritningen) alltid skall förekomma såsom något menings, tomt, trivialt och fattigt.

Ockeligen måste man likwäl wid utförandet af se hwartill de för handen warande tillgångarne räcka, och wisserligen måste man derester, i flere afseenden, inskränka sig. Beklagligen lärar icke de insamlade penningarne räcka till verkställande af det senare projektet. Emellertid torde den theoretiska riktigheten af ofwanstående anmärkingar icke kunna besridas.

Sulioterna.

Under winter-spelterminen har Kongl. Theaters Directionen nu med Sulioterna, som uppfördes första gången den 11 Maj, erbjudit till allmänt åskådande den sjerde nya stora pjecen. Den nämnde är dock af ett helt annat slag, än man blifwit tillä sett på Swenska skådebanan, ehuru icke owanlig på andra. — Detta stycke hörer nemligen till den genre, af hwilken det är en regel för Daniska Theatern, att på wisa för staten festliga dagar, gifwa skådespel, till hwilka ämnet ur Daniska Historien hemtas (t. ex. Tordenstjöld i Marstrand m. fl.) De äro i sjelfwa verket intet annat, än för tillfället beräknade, i dramatisk form bragta historiska anecdoter, afseende mera uppståndet och underhållandet af ett politico-historiskt, än ett poetiskt intresse. Poesiens uppfinning och framställning tråder här mera i stuggan, verkar här

mera såsom underordnad medel för ett annat syfte, under pjescens bemiddande att sålunda deltagande mera vid en vis handelse och ett folk, på hwilket denna handelse har starkt inflytande, än vid en af dramatiske bestämde personer utförd handling, utur deras fullt sig utvecklande karakter härstamande. Till denna art hörer pjescen *Sulioterna*, som således är ett historiskt städespel. Och på denna omständighet måste man noga gifwa oss, om man icke skall bedömma det orätt.

Swär sak är inom sin art god, som åstadkommer hvad med den åsystas och dertill använder de medel, som ligga inom artens partee, d. å. s. utgör de för artens fulländning nödvändiga reglor. Desssa kunna, för det historiska städespelet icke vara desamma, som gälla för det rena dramatiska, den rena Tragedien eller rena Komeden; då det förre icke går ut alldeles på frambringandet af samma effekt, som det sednare. Men de äro modifikationer af de dramatiska reglorna, emedan det historiska städespelet betienar sig af den dramatiska yttre formen, för att så mycket lifligare åstadkomma den beräknade werkan.

Äfwen hvad det historiska städespelet, i och för sig sjelft, angår, kan man i desamma urskilja tvåanne arter; det större och det mindre historiska städespelet, med samma skillnad fins emellan, som den, hwilken råder mellan den utförda historien och den i en memoire berättade anekdoten. Det förre, för hwilket Shakespeare gifwit de aldra yppersta, hittills icke uppnådda, mönstret *), omfattar en vis historisk persons hela offentliga lefnad, eller alla de handlinger och tillfälligheter, som hamma eller beforsdra hans stråwan, och antingen framflynda honom på eller rycka honom från sin bana. Här är således interessen såsladt wid en hufwudperson, hwilken sammanhåller och gifwer enhet åt handlingerna de der äro af wigt, endast så till wida, som de hänföras till denna hufwudperson och på hans ställning och belägenhet inverka. I det sednare eller mindre historiska städespelet åter, är fråga blott om framställningen af en vis handelse, som på ett folk, ett samfund, en stad, har afgörande inverkan, u-

tan derwid att egentligen någon vis man eller qwinnan kan sågas wärd städespelets hjelte, eller ådrager sig hufwudsamtligt intresse. Det är blott denna hufwudhandelse, som utgör alla handlingerna, upptagliga och framställbara endast så till wida, som de till den förre beredande bidraga, och gifwa nödvändigheten och betydelse åt de föreförande personerna. Deruti hafwer det mindre historiska städespelet med det större en obeskriflig likhet, att i interresser, då fråga icke är om en medelst anlagd och utförd handling, utvecklad karakter, något sådant hvad man kallar dramatiskt intrig och densamma lösande genom en förberedd katastrof, kan ega rum. Deremot gäller det för båda såsom en owillkorlig regel, att iakttaga en ytterlig noggrannhet i teckningen af tids- och rumsomständigheter i bisaker, tyndel, kostume, då systemålet med hela framställningen just är att åstadkomma en så mycket lifligare uppsättning af det historiska factum.

Då städespelet *Sulioterna* eller *Sulis Beslagring* framställt på vår scen ett städespel af här hittills ny genre, har man trott det icke vara osjensligt, att till allmänhetens befinnande framställa dessa synpunkter, från hwilka det måste anses och granskas, så framt någon går ut på att bedömma det med full riktighet.

Ett sådant bedömande äro wi dock ännu icke i tillfälle att lemna, då pjescen icke ännu utkommit i tryck, och wi ännu blott varit i tillfälle att en gång se den från Theatern. Författaren hade den tillfredsställelsen, att wid det tillfället se den emottagen med alldeles allmänna och ganska lifliga uttryck af bifall. Om också deruti ingått en rätt wils tacksamhetsgård för den smak och omsorg Theaterns Directionen berömligen använt på sceneri och decorationer, så klappar dock icke en hel folks hop, allt igenom endast åt dylika yttre prydnader, och bildade åskådare tillfredsställas icke af ett spelstapel, der det wäsentliga eller sjelfwa städespelet icke har sitt generiska wärde. Wi hafwa också icke funnit någon af de närwarande, som icke gerna, lifligt och med warmaste deltagande, lånde sig författ midt bland det hjultefolk, hwars mod, dygd och olycka här talande framställdes.

Slutligen kunna wi icke undgå att anmärka, såsom en ganska lycklig tanke, att låta Zaveilas dotter, Caiba, sedan hon blifwit upplyst om sin tillsta-

*) Ett exempel på denna art af städespel har Hr Beskow nmligen på ett förtjensfullt sätt lemnat oss i flera delar af sin *Er i FXIV* eller i förjup. ter *Erik Konung*.

res ofskuld för det förrådets, för hvilket han mis-
 tänktes, träffa denne och med honom använda det-
 ta glada återseende endast till en gemensam upp-
 offring på fäderneslandets altare. Skada blott att
 bådas tillsammans beredda ödd, går så hastigt, att
 icke alla åskådare rätt begrepp, hwad det betydde, att
 de båda knäböjde wid något, som de fleste togo för
 ett altare. Desutom förefommo kanske här och der
 några så kallade longueurs, beredda af det enfor-
 miga i det myckna uppsättandet af rapporter, bref
 och papper. Detta utgör dock, i vår tanka det huf-
 wudsakligaste man wid denna annars rasst fortfris-
 bande intresserande pjäs har att anmärka.

Så fort sjelfwa skådespelet blir tryckt, torde wi
 till desamma återkomma, för att af desamma sö-
 retaga en mera detaljerad granskning.

5.

Föreläsningar i Kyrko-Lagfa-
 renheten.

(Insändt.)

N:o 2.

Utdrag af Strengnäs Stifts-Tidningar N:o 10 och
 11 År 1798.

Kongl. Maj:ts Utslag uppå framledne Ambassadeus
 rens m. n. Friherre Sprengportens Enkefrus,
 Grefwinnan Wälborna Sophia Lowisa Mör-
 ners underdåniga Beswår derdswer, att Streng-
 näs Consistorium, hwarest hon, såsom innehaf-
 ware af Jus Patronatus i Helgestad och Hyl-
 tinge Gåll, insändt kallelsebref för Adjuncten
 L — — — G — — — U — — — att war-
 ra Kyrkoherde i samma Församlingar efter
 aflidne Prosten Magister Pehr Welin, samt
 begärt att, i anledning deraf, Fullmagt för
 U — — — måtte utfärdas, genom Utslag den
 21 sistl. Mars föklarar, att om U — — —
 ännu icke uppnått den ålder som 4 J. af Kongl.
 Maj:ts Bref den 21 Augusti 1786, till erhå-
 lande af Pastorat, förestrifwer, samt hwarken
 har undergått den ytterligare Prest-Examen,
 hwilken blifwit honom af Consistorio förelagd

att fullgöra, innan han kunde tillåtas att på
 egen hand någon Församling förestå, och sö-
 ka befordran, eller aflagt Disputations-Spe-
 cimen eller Pastoral-Examen, den han icke
 finge undergå, såsom ej warande 30 År gam-
 mal, kunde Consistorium alltså till berörde
 Kallelse icke bifall lemna: deruti Grefwinnan
 Mörner i underdånighet ändring sökt, med
 anhållan derjemte, det Kongl. Maj:tt tacktes
 tillåta, antingen att U — — —, som innan
 Pastoratet kommer att tillträdas, uppnår 30
 års ålder, af Nåd må nu af den utfärdade
 Kallelsen sig begagna, eller ock att Grefwin-
 nan får med Kallelse till denna Kyrkoherdes
 beställning innehålla intill nära den tid, då
 samma tjenst tillträdas bör: hwardswer Con-
 sistorium blifwit hördt och med utlåtande i un-
 derdånighet inkommit. — Gifwit Drottning-
 holms Slott den 10 Octob. 1798.

Konglig Maj:tt har i nåder låtit sig föredraga des-
 sa underdåniga beswår; men finner ej skäl att
 göra ändring uti Consistorii ofwanberörde, på Lag-
 grundade, Utslag, eller att, till hwad Klaganden i
 öfrigt anhållit, bifall lemna. Det wederbörande till
 underdånig esterrättelse länder.

GUSTAF ADOLPH.

Fr. Gyllenborg.

Med Högga Originalen lika lydande, intygat

Matte Dahl.

Registrator i Kongl. Maj:ts
 Cantzli.

(Forts. e. a. 9.)

Rättelser:

I N:o 39, 4 sid., 1 spalt., 3 rad., uppr., står: leap'd
 inlomysseat; läs: leap'd into myseal. Samma sida, samma
 spalt., 3 rad., nedfr., står: he tales her; läs: he takes her.
 Samma sida, 2 spalt., 4 rad., uppr., står: mensure; läs:
 measure.

Stockholm,

Elméns & Granbergs Tryckeri.

Onsdagen den 23 Maj 1827.

Inrikes Nyheter.

Under den 20 sista April, har Kongl. Maj:tit inåder rådt taga det beslut, att Schol. Revisionen, hwilken denna höst borde samlas i hufvudstaden, och till hwilken, enligt hwad ett annat blad förmått, redan i wisa Stift wal skulle vara förrättade, för denna gången kommer att inställas, då, ungefär wid samma tid den stora Committéen till granskning af Rikets undervisningswerk, skall sammantråda och har pröfning af ungefärligen samma ärender sig uppdragen, som Schol. Revisionen.

= Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien har till Ledamot af sig inwält Extra Ordinarie Vice-Bibliothekarien Hr Magister J. H. Schröder till Akademien afgangne Ledamot Hr Professorens och Riddaren Dr N. F. Wibergs efterträdare.

= Det omtalas att allmänheten varit nära att erhålla ett nytt Dagblad, hwilket dock i selska förelsestunden afled. Under namn af Kritisk Tidning skall Boktryckaren Hr Grosshandlaren Grabn hafwa tryckt 1:sta Numret af detta Dagblad, för att det somma, i Lördags åtta dagar sedan, utdelas; men som Utgifwaren icke wertill af Högst. Kongl. Hof-Cancellers embetet skaffat sig wederbörligt tillståndsbewis, blef hela upplagan genast med sequens åter belagd.

Recension.

Svea. 1826. Tionde Häftet. N:o II. Upsala, hos Palmblad & Comp. 33 sid. 8:o
(Fortf. och Slut fr. N:o 38.)

Det är annars märkwärdigt att se, huru wisa Tidningar ge sig mine af att vara oberoende, derigenom att de en och annan gång om året göra oss stortaligt deklamera om frihet, äfwen som å andra sidan, det är ett eget drag af den moderna liberalismen, att under det den sjelf predikar fördomsfrihet och tolerance, ej tåla äfwen den lugnaste motsägelse.

2) Anekdoter ur Sveriges financiella och ekonomiska Historia (sid. 110—127), fortsättning af en i de föregående Häftena lördags, sakrif afhandling, hwilken här Isynnerhet har för affigt att framställa det bedröfliga och skuldatta tillstånd, i hwilket fäderneslandet war sänkt wid Konung Carl XI:s antråde till Regeringen, och huru hans Reduction deraf förbrändes. — 3) Recension öfwer Grunddragen af Philosophiens Historia från de äldsta till närwarande tider, af L. Hammarströmd. 1. 2. och 3. Afdelningen (sid. 128—163), men i selska werket uppehåller sig Recensenten egenligen blott wid 1. Afdelningen. — 4) Tillägg. Om wisa Rec. tillhöriga Läror i Philosophi, Hist. och Politik. (sid. 164—202). Polemiken är en alldeles egen konst med sina egna regler, och fordrar sina egna talenter, hwadan det händer, att författare, som äro goda i flera andra genrer, mislyckas i denna. Det som hufvudsakligast fördras af en polemisk uppsats, hwilken skall vara

illfredsställande, är att den med drabbande skal må nedslå alla motståndarens inkast och besvinnningar, utan att gifwa anledning till nya missförstånd. Dessa reglor har Förf. wist icke tillfyllest iakttagit, då han allt igenom äro postulerat, icke bewisat sina angripna satsar och det med en widare sträckt religiös hänsyftning, och under ett slitigare och oinskränktere loftalande öfwer Swedenborg än sig borde *). Deremot är uppsatsen skrifwen i en ren diction, med hänsförande värma och ett wärdigt uttryck af den brinnande harm, som i hwarje stridsfrist måste sätta lif och kraft i det hela. Endast slutet: Hvad är en Phosphorist? skulle wi önskat kort, då det icke har den afgörande skarphet, som tillkom slutet af en uppsats i sådan ton som denna, utan fast mera med utseende af puerilt sladderstryt, retadt till Åttioje. — 5) Wilagor (sid. 203—207) höra till föregående uppsats, och hafwa afseende på den illwilliga falskheten af åttioje i Argus föreförmade citationer, hwilka här wedertläggas. — 6) Öfwerfigt af Swenska Witteraturen från och med April till och med December Månader 1825 (sid. 208—299) omfattande faherna: Philosophi och Pædagogik, Natural-Historia, Geologi, Chemi, Technologi och Ekonomi, Astronomi, Physik och Mathematik, Krigswetenskap, Philologi, Historia och Geographi, Witterhet, Schön Konst, Samlingar, Camera-artik. — 7) Upplysningar wid skriften Tillägg (sid. 300—308). Förf. för Tillägget tycks sjelf hafwa funnit anledningen till war oswansöre gjorda anmärkning, och sökt att hafwa wisa missförstånd, (wål hade varit om han egnat denna omsorg åt flere) och derföre lemnat dessa upplysningar, bland hwilka isynnerhet utdragen ur Th. Moors Skaldes bref öfwer Amerika, äro intressanta. — 8) Unders

*) Wir oförgrifliga mening om Swedenborg är, att han war icke blott en af de lärda män, utan äfwen en af de sidska genier det nyare Europa sett, men att hans skrifter, besynnerligen hans theosophiska (hwilka nästan ensamt läsas och citeras, då likwål de icke rätt kunna förstås utan närmare bekantkap med hans äldre naturphilosophiska) innehålla en sådan blandning af sannt och djupt ånkt, med falskt, flett och förwirrande, att ingen af dem skäligen kan obetvingadt berömmas.

rättelser om privata Målningssamlingar, som finnas i Sverige. Den i så många hänseenden dyrbara och wackra Ulmgrenska Samlingen blir här (sid. 309—318) beskrifwen med mycken sakkännedom. Det enda Rec. derwid har att anmärka å, det han anser kritiken öfwer Sanct Sebastian, något obillig; att det wål förtjent erinras, att ett af hufwuden i den på agat målade P'Adoration des Mages (hwarföre stude titeln wara Fransosk?) påtagligen är ett porträtt af Petrarca och att i Samlingen icke finnes blott ett, utan två Landskap af Fablerantz. — 9) Universitetets Annaler. — 10) Disputationer, utgifna i Lund, Wärsterminen 1826. — 11) Böcker, utkomne ifrån den 10 September till den 31 December 1826. (sid. 323—334), så länge wi icke hafwa någon annan fortgående anstalt till underrättelsers meddelande om Swenska Bokpressens alster, ett ganska wigtigt och berömwärdt företag. Sannligt wore, att det utfördes med någon mera uppmärksamhet, så att ej — såsom nu underfundom stett — en och samma artikel flere gånger blifwit angifwen.

Öförgrippliga Beträktelser öfwer det nyss afgjorda målet mellan Boktryckarn, Brucks-Patronen N. M. Lindh i Örebro, och Herrar Nordstedt & Öbner i Stockholm.

S Num:orna 30 33 och 35 af Argus den tredje ha'wa åttioje, detta mål rörande, handlingar blifwit införda under ett gråsligt huller öfwer det uppseende detta mål bland allmänheten wäckt och förklarande det ega en "må:kwärdighet, som icke efterterger, utan snarare långt öfwerträffar Högsta Domstolens beslut i frågan om Pauliska Skuldsedeln, i Däwelska actionen, i Albertinska och Wermdds målen m. fl., hwilka det för oss varit en icke angenäm pligt att inför allmänheten referera." — Wi appellera till allmänheten sjelf, om detta mål, utom för dem, som deri varit i ett eller annat afseende direct intresserade, wål för någon ens varit bekant, för än det, utan den störrande arguiska basunen förkunnats för Svea folk. En omständighet, wår

att gifwa att på, emedan den antyder den egna Tidningsliberalismens taffspelarskonst, att ibrusfatta och framställa det bång, man sjelf will göra, så som redan gifwet och för handen.

Smellertid har detta mått dock en wis ganska stor och oförneklig märkvärdighet, på hwilken likwäl hwarken någon af Domstolarne eller Tidnings-Referenten ens på aflägsnastne håll hänpekaf. Wi skola åter icke underlåta att wid den sista allmänhetens uppmärksamhet, sedan wi först bemödat oss, att framställa i sitt rätta ljus det egentliga målet, öfwer hwilket Domstolarne sig yttrat.

Saken är i all sin enkelhet och korthet följande: Boktryckeri-Bolaget Nordstedt & Söner i Stockholm har under loppet af år 1827, besörjt och låtit trycka en upplaga af den enda gällande och sanctionerade Evangelii-Boken, likwäl med den egenhet, att i stället för de, i den wanliga Bönerna, woro här de Bönformulair upptagna, hwilka endast förslagswis, i ett af en särskild Committés utarbetadt projekt till en ny Evangelii-Bok, blifwit utgifna. En sådan och så bestaffad Evangelii-Bok, som den Nordstedtska, gafs alltså dessförinnan in rerum natura, icke. Det war ej den gamla, ty de bifogade bönerna woro helt andra; ej eller war det Committéns förslag, ty de här införda Evangelier och Epistlar woro helt andra. Det war således ett nytt, för Herrar Nordstedts räkning warbetadt eller sammanslickadt, och på deras risk och efter deras spekulation förlagdt och utgifwet werk. Deraf är det äfwen klart, att denna så bestaffade Evangelii-Bok, war, genom det på den kostade förslaget, Herrarne Nordstedts uteslutande tillhöriga egendom.

Då nu det egenmäktiga omtryckandet af ett werk, som en annan för sin räkning låtit utarbeta och förlagdt, heter Östertryck; och då mot allt sådant Tryckfrihets-Lagens 1 §. 9 mom. Hwarje Skrift ware Författarens eller dess rättslagliga innehafwares egendom. Hwilken som Skrift trycker eller östertrycker, utan författarens eller förläggarens skriftliga tillstånd, miste upplagan eller böste dess fulla värde, egarens ensak, ganska bestämdt är riktdt, hade Herrarne Nordstedt fullt skäl, att göra detta Lagrum gällande mot Hr Lindh, så snart han beträddes med att, medelst såående silar, jemt kunna multiplicera exemplaren af deras förslag och

således olagligen draga till sig winsten af andras arbete och tillintetgöra frugterna af deras enskilda spekulation.

De så slutsatser äro så bindande och så enkelt och naturligt följande ur det gifna och obestridliga, såsom præmiss antagna faktum: att en sådan Evangelii-Bok, som den Nordstedtska, fanns icke tillförene och hade icke uppkommit i tid af annat än Förlagehusets beräkning att troligen något kunna winna genom det försökta upplägandet af en sådan; att det skulle wisserligen ledt till ganska estertänkliga följder för hela Swenska Bokwäsendet och till ganska hårda ingrepp i egande-rätten, om ej Domstolarne i detta fall skulle hafwa dömt efter lagens klara ordlydelse, eller om det skulle lyckas någon att öfördt så alldeles bortblanda slietwa twistefrågan och öfwer den wäta och utspida alldeles förwända begrepp.

Att Hr Lindh, hwilken tilltalet träffade, sökte att verkställa denna bortblandning kan man dock icke finna underligt. All orätt handling är intet annat än ett slett utfördt tankeslut, och kan alltså ej annorlunda än med sophismer förwaras. Han tager nemligen sint illstyggt dertill, att sätta Herrarne Nordstedts rättighet till sitt arbete och sin egendom i fråga, och på detta bestridande will han grunda sin rättighet, att detta arbete östertrycka.

(Forts. e. a. g.)

S å n g.

I ett enskilt Sällskap på dess högtidsdag.

(Inskändt.)

Ring Fåbernejord,
I Swear! besjungen
Den frejdstore Rungen;
Den Hjelte i Nord,
Som mågtar att bära,
Sin spira med åra
På Fåbernejord.

Sin Fåbernejord,
De blomstrande fälten
Dem lemnade Hjelten
Och sög till vår Nord;

Så blidt war of ddet
I faran gafs ddet
Wår Fådernejord.

På Fådernejord,
Når Iarmhwirsweln stallar
På fjellhöga wallar,
Stå kämpar i Nord.
Wid Nordkungens sida
Hwem dnstar ej strida
För Fådernejord.

Från Fådernejord,
På affstånd hörs stormen;
Men Swenstar och Norrmån
Do tryggas i Nord;
Sin frihet de skydda
I Slott som i Skydda
På Fådernejord.

O! Fådernejord,
Wålsignad Du ware!
Och klipporna sware
"Wålsignad!" den Nord
Der folksång blir sjungen
Af kärlet till Kungen
Och Fådernejord.

Artistik.
S w i t a T r u n .

Om någon känner hwlta fruen,
Så är det sannerligen jag,
Ty hon mig klappar natt och dag
Om ryggen både blå och brun.
Når jag wid klang af Nådstuns ur
Om Middan taga will min kläm
Jag mången gång blir riktigt haj,
Ty hon bak kläpsdörren står på lur
Och frammar mig i hwarje lem
Så att jag ropar: Aj, aj, aj.

Om da'n dock syns hon sällan till,
Hon utom hus då har bestyr.
Men wid den sörsta ugglans drif

Hon som en pil till hemmet flyr.
Når jag till bys då åsven drar,
Wål insvept uti min kabaj,
För'n jag wet ordet af, jag bar
Mot mig ett tennstopp eller par,
Så att jag tumlar emot wågg
Och skrämde framsuckar: Aj, aj, aj.

I uppsatt mössa, indhwit stubb
Med eldgaffel i hand hon går
Och dammar pigor, skåp och skrub
Och mina arma knotor slår.
Oå strax till sångs och hwila dig
Hon skrifer till med gråslig röst.
Når wål till kajs hon mig har föst
Hon duntrar till: din långa haj
Ge rum — derpå hon nyper mig
Så att jag skrifer: Aj, aj, aj.

Och om det händer någon gång
Att jag försöwer mig en qwart.
Då börjas det en moron sång
Wid spinnrocks-hjulets snabba fart;
Hwad! snarkar du ännu ditt nöst?
Dyp med dig strax, din systa stöt —
Jag skall minsann till Botanhai
Dig skicka af, det flux i sång
Så slungas rocken mot min sång
Så att jag skrifer: Aj, aj, aj.

O gråfsetiga spökeri!
I sjelfwa husets gyllne tid,
Når skall jag qwitt ifrån dig bli
Med hopp att lesa så i frid?
Jag aldrig trott på spöken förr
Och gaffar, andar, troll och rå,
Nu börjar jag att dem förstå
De jagas ej så lätt på dörr.
För dårskap, man i lifwets maj
Som får begått, man böta får; —
Når hymens tagg i hjertat står,
För sent det är att ropa: Aj!

Stockholm,
Alméns & Granbergs Tryckeri.